

Voor groeiend Seed Valley ziet toekomst er rooskleurig uit

Het optimisme is groot onder de groenteveredelaars; ze bouwen Enkhuizen en omgeving vol

Jan Verbeek en Ilse Zeemeijer
Enkhuizen/Andijk

Kassen, loodsen, laboratoria, pakhuizen. En eindeloze proefvelden. Enkhuizen en wijde omgeving worden volgebouwd door zaadbedrijven uit binnen- en buitenland. Ooit bloeide het IJsselmeerstadje door de haringvangst, nu door de zaadbedrijven. Enkhuizen en omgeving heet nu Seed Valley.

Vrijwel alle zaadbedrijven die hier zijn gevestigd, zoals Enza Zaden, Syngenta, Monsanto, investeren miljoenen euro's in nieuw- en verbouw. Volgens berekeningen van het FD gaat het in totaal om meer dan € 100 mln.

Enkhuizen is de kraamkamer van allerlei nieuwe groenterassen. Het gebied is van oudsher zeer geschikt voor de teelt van groenten, want er is amper vorst en relatief veel licht. Wie tomaten, sla of broccoli koopt in de winkel, kan er vrijwel zeker van zijn dat de groente geteeld is uit zaden van de veredelingsbedrijven in West-Friesland.

De in Nederland ontwikkelde groentezaden gaan de hele wereld over. Bijna 85% van de hele zaadproductie wordt in het buitenland verkocht. Met een breed bereik: de ene groente moet het goed doen in de tropen, het andere zaadje is voor groente die gedijt in koude regio's.

Het optimisme onder de ondernemers is groot. Hier geen vrees voor een Amazon- of Uber-achtige partij die de markt wil verstoren. De ondernemers in de zaadindustrie — zowel familiebedrijven als dochterbedrijven van multinationals — kunnen fors investeren, omdat ze vertrouwen hebben in de toekomst. En omdat ze veel geld verdienen.

Nieuwkomers in de groenteveredeling zijn er nauwelijks. De top tien van bedrijven is al jaren hetzelfde. Als de zaadbedrijven iemand moeten vrezen, dan elkaar. Het is een continue race: wie als eerste een nieuw gewas of een groente met nieuwe eigenschappen op de markt brengt, heeft de markt.

Samenwerken aan onderzoek en ontwikkeling is uit den boze. Er is wel een samenwerkingsverband, stichting Seed Valley, maar daar wordt vooral over de arbeidsmarkt of over promotie van de sector gepraat. Wat er in de individuele laboratoria gebeurt, blijft in de individuele laboratoria.

‘Onze belangrijkste opdracht is om de tijd te verkorten om nieuwe rassen of eigenschappen te ontwikkelen’, zegt directeur Peter Acda (54) van de Zwitsers-Chinese multinational Syngenta. Nu duurt dat zo'n tien tot twaalf jaar. ‘We willen de doorlooptijd terugbrengen naar vijf tot acht jaar.’

Syngenta is groot in broccoli en

Wie is wie in Seed Valley?

De regio Enkhuizen vormt het centrum van de Nederlandse groenteveredeling.

In het Westland en in Noord-Brabant staan ook onderzoekscentra, kassen en proefvelden, maar die zijn geringer van omvang.

Seed Valley, waartoe ook Andijk en Warmenhuizen worden gerekend, telt bijna dertig zaadbedrijven en toeleveranciers. Er zijn meer dan vierduizend mensen werkzaam in de veredeling. Het opleidingsniveau is hoog: bijna de helft heeft een hbo-opleiding of universitaire studie voltooid.

Een handvol bedrijven heeft bouwplannen bekendgemaakt. Zo steekt familiebedrijf Enza Zaden € 50 mln in een uitbreiding. Syngenta investeert € 36 mln, Monsanto € 8 mln en in Warmenhuizen gaan zowel Bejo Zaden als Bazera Seeds de activiteiten uitbreiden.

Samenwerkingsverband Seed Valley werd tien jaar geleden in het leven geroepen toen veredelaars problemen kregen met het aantrekken van geschikte medewerkers. De studie plantkunde trok toen nog maar acht eerstejaars studenten. En dat waren ook nog eens buitenlanders. Inmiddels is het tij gekeerd. Wageningen heeft dit jaar 93 eerstejaars plantkunde. De arbeidsmarkt is meer in evenwicht, hoewel er in Enkhuizen, dat 18.000 inwoners heeft, honderden vacatures zijn.

bloemkool. Acda claimt dat Syngenta Enkhuizen het grootste centrum ter wereld voor groentezaden is. Er werken 550 mensen, zestig posities zijn vacant. Voor plantenveredelaars, maar ook voor functies op mbo-niveau op het land. Acda: ‘Buiten werken is niet populair. Daar zetten we nu uitzendkrachten in.’

Om de noodzakelijke versnelling mogelijk te maken, investeert Syngenta de komende jaren meer dan € 36 mln in onderzoek en ontwikkeling in Enkhuizen. Denk aan nieuwe technologie in kassen en teeltkamers, of het gebruik van robots en kweken zonder daglicht, waardoor zaadjes sneller kunnen groeien door de juiste combinaties van verschillende kleuren licht.

Niet alleen Syngenta investeert miljoenen in Enkhuizen, ook het familiebedrijf Enza Zaden heeft grootse plannen. Directeur en eigenaar Jaap Mazereeuw

“**Buiten werken is niet populair. Daar zetten we nu uitzendkrachten in’**

Peter Acda,
Syngenta

(46), kleinzoon van oprichter Jacob, wijst vanuit zijn kantoor net achter de dijk in Enkhuizen naar de reeds gerealiseerde nieuwbouw. In 2018 wordt een nieuw lab opgeleverd. Daarna is het hoofdkantoor aan de beurt: er komen 150 werkplekken bij. Mazereeuw schat dat zijn bedrijf alleen al in Nederland € 50 mln investeert de komende twee jaar.

Enza Zaden — Enza staat voor De Enkhuizer Zaadwinkel — heeft in de stad 650 mensen aan het werk, van wie de helft in onderzoek en ontwikkeling. De onderneming zette vorig jaar € 264 mln om en besteedt 30% daarvan aan R&D. Het bedrijf is over heel de wereld actief, zo blijkt uit de kaart die prominent op het kantoor van Mazereeuw hangt, en groeit 10% per jaar. Elk land heeft ander zaad nodig, afgestemd op klimaat en teeltomstandigheden. Enkhuizen blijft het middelpunt. Hier worden alle zaden

Wessel van Paassen ontwikkelt met Green Simplicity lichtsystemen om zaadjes sneller te laten groeien met een mix van kleuren.

FOTO: PETER STRELITSKI VOOR HET FD

op ziektes, gewicht, kleur, kieming en andere eigenschappen gecontroleerd.

Optimisme en voorspoed alom, maar bloeit Seed Valley over tien jaar ook nog? Enza Zaden en Syngenta zeggen volmondig ja. Volgens de twee multinationals zal de vraag naar groenten alleen maar toenemen. Mazereeuw: ‘Wij leveren 1200 variëteiten binnen dertig verschillende soorten groentegewassen. Ik denk dat mensen altijd verse groenten willen eten. Sterker nog, door de steeds groter wordende wereldbevolking zal de vraag alleen maar toenemen. Wij zijn leveranciers van gezondheid.’

Bouwen maar

Syngenta gaat bouwen in Enkhuizen. Dat is ook nodig, want de afgelopen tien jaar is er niet noemenswaardig gebouwd op het 32 hectare grote complex in West-Friesland. In fasen steekt het Zwitserse moederbedrijf € 36 mln in kantoren, laboratoria en productiekassen. ‘We staan weer op de kaart’, zegt vestigingsdirecteur Peter Acda tevreden.

Hij vertelt dat er nog een verzoek ligt aan het moederconcern om het logistieke centrum verder uit te breiden.

Dat er nu volop gebouwd gaat worden, is niet vanzelfsprekend. Door de mogelijke ver-

Moederbedrijf van Syngenta steekt in fasen € 36 mln in complex in Friesland

koop van Syngenta aan Monsanto werden veel plannen opgeschort en kon er niet in Enkhuizen worden gebouwd. Toen die verkoop van de baan was en het Chinese ChemChina de nieuwe eigenaar werd van Syngenta, kenterde het beeld op het hoofdkantoor in Bazel. ‘De nieuwe eigenaren zullen Syngenta intact laten’, zegt Acda. Enkhuizen wordt gezien als een strategische locatie.

Alles draait dus om de vraag wie de komende jaren het beste in staat is om nieuwe technologie toe te passen. Dat kunnen wel degelijk nieuwkomers zijn, zegt Peter van der Toorn, die bij Syngenta verantwoordelijk is voor de proeven met nieuwe zaden. ‘Door nieuwe technologie kunnen nieuwkomers marktaandeel pakken in sommige buitenlandse markten. Dat is een risico voor ons.’

De traditionele bedrijven kunnen daarom niet achterblijven. Zo maken ze onder andere gebruik van ‘digital phenotyping’. Hierbij brengen robots en camera's de kleur, vorm, smaak of ziekte van een plant precies in kaart, in plaats van een veredelaar die aantekeningen maakt. En door de analyse van grote hoeveelheden genetische data kunnen bedrijven sneller op zoek naar de ideale combinatie van eigenschappen voor een nieuw gewas.

Maar de verwachtingen voor nieuwe genetische technologie die nog moet worden goedgekeurd door de Europese Commissie zijn pas echt hoog gespannen. Met deze technologie — Crispr-Cas in jargon — wordt het eenvoudiger om dna te knippen en te plakken, bijvoorbeeld om de ‘slechte’ stukjes uit te schakelen. Zo krijg je bijvoorbeeld champignons die minder snel bruin worden of groenten die bestand zijn tegen bepaalde ziektes. ‘Alle veredelingsbedrijven zitten hier bovenop’, zegt Van der Toorn.

Maar ze moeten wachten op de Europese Commissie. En dat is pijnlijk, want de technologie is in de VS wel toegestaan. Zo dreigen de Nederlandse zaadbedrijven op achterstand te worden gezet. Mazereeuw: ‘Als het straks niet mag van de Europese Commissie, dan hoop ik dat wij niet worden gedwongen een deel van de research te verplaatsen naar de VS. We willen internationaal een gelijk speelveld.’

In een kleine hal aan de rand van de stad is de nieuwe generatie ondernemers aan het werk. Wessel van Paassen is een jonge ondernemer (26) die bezeten is

“**Kwekers zijn terughoudend, maar er is echt een omslag gaande’**

Wessel van Paassen,
Green Simplicity

van licht en verlichting. Hij ontwikkelt samen met lichtfabrikant Hortilux Schröder systemen waarmee het effect van verschillende combinaties van lichtkleuren op het ontkiemen en groeien van planten getest kan worden. De software en techniek die voor het kweken zonder daglicht nodig is, ontwikkelt hij samen met een vriend die robotprogrammeur is. Het duo werkt onder meer voor slaters, die sla willen telen op water zonder veel toevoegingen.

Maar ook de veredelaars zijn geïnteresseerd in de systemen van Van Paassen. Als hij erin slaagt hun zaadjes sneller te laten groeien met zijn mix van groen, rood en blauw licht, dan heeft hij er grote opdrachtgevers bij.

Van Paassen is een zoon van Seed Valley. Hij kon het chrysantenbedrijf van zijn vader overnemen, maar koos voor nieuwe technologie waarmee telers, zoals zijn vader, slimmer groenten en bloemen kunnen kweken. ‘Kwekers zijn terughoudend, maar er is echt een omslag gaande’, zegt Van Paassen enthousiast. ‘Klanten komen van alle kanten aanwaaien.’

Zijn bedrijfje Green Simplicity zet inmiddels drie ton om. Dat is klein grut vergeleken bij Enza Zaden en Monsanto, maar Van Paassen weet ook: Seed Valley is vruchtbare grond voor nieuwe zaadjes.